

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДУ «ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ЕНДОКРИННОЇ ПАТОЛОГІЇ
ІМ. В.Я. ДАНИЛЕВСЬКОГО НАМН УКРАЇНИ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО:
Вченою радою ДУ «ІПЕП НАМН»
«25» березня 2021 р.
Протокол № 3

**ПРОГРАМА
З ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
при вступі на навчання на третій (освітньо-науковий) рівень
підготовки доктора філософії зі спеціальності 222 «Медицина»
спеціалізація «Ендокринологія»**

Харків

Програма з фахового випробування при вступі на навчання на третій (освітньо-науковий) рівень підготовки зі спеціальності 222 «Медицина» спеціалізація «Ендокринологія» освітньої кваліфікації «доктор філософії в галузі охорони здоров'я».

Розробники:

- зав. від. клінічної ендокринології, д-р мед.наук, професор О.О. Хижняк;
- зав. від. патології статевих залоз, д-р мед. наук, проф. В.О. Бондаренко;
- зав. відділом експериментальної ендокринології, д-р мед. наук, проф. Полторак В.В.;
- пров. наук. співроб. хірургічного відділення, канд. мед. наук В. М. Дубовик.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного випробування розрахована на осіб, які мають освітньо-кваліфікаційний рівень магістра (спеціаліста) і вступають на навчання для здобуття освітньо-наукового ступеня «доктор філософії» зі спеціальності 222 «Медицина» за спеціалізацією «Ендокринологія». Програма складена в обсязі навчальних програм освітнього рівня магістра (спеціаліста) відповідної спеціальності для закладів вищої освіти.

Програма вступного випробування при прийомі на навчання для здобуття освітньо-наукового ступеня «доктор філософії» зі спеціальності 222 «Медицина» спеціалізація «Ендокринологія» складена у відповідності до Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556-VII, Галузевого стандарту вищої освіти для третього освітньо-наукового рівня доктора філософії зі спеціальності 222 «Медицина», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23.03.2016 р. № 261, Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» від 30.12.015 р. № 1187.

**ПЕРЕЛІК ПРОГРАМНОГО МАТЕРІАЛУ
ВСТУПНОГО ІСПУТУ ЗА ФАХОМ
ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЄЮ «ЕНДОКРИНОЛОГІЯ»**

1. Захворювання гіпоталамо-гіпофізарної системи

1.1. Гіпопітуїтаризм: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика. Синдром Симмондса, синдром Шихана.

1.2. Соматотропна недостатність у дорослих: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика. Замісна гормональна терапія згідно міжнародних стандартів.

1.3. Вторинний гіпогонадизм у чоловіків: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика. Замісна гормональна терапія згідно міжнародних стандартів.

1.4. Вторинний гіпогонадизм у жінок: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика. Замісна гормональна терапія згідно міжнародних стандартів.

1.5. Нецукровий діабет: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика. Замісна гормональна терапія згідно міжнародних стандартів.

1.6. Акромегалія та гігантизм: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика. Супресивна медикаментозна терапія згідно міжнародних стандартів.

1.7. Хвороба Іценко-Кушинга: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика. Комбінована терапія згідно міжнародних стандартів.

1.8. Синдром гіперпролактинемії: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика. Супресивна медикаментозна терапія згідно міжнародних стандартів.

1.9. Синдром «порожнього» турецького сідла (первинний, вторинний): етіологія, діагностика, клінічне значення.

1.10. Гіпоталамо-гіпофізарна недостатність у дітей та дорослих: етіологія, патогенез, принципи замісної терапії.

1.11. Синдром поліурії: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика, лікування.

1.12. Нецукровий діабет: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика, класифікація, лікування.

II. Захворювання гіпофізарно-тиреоїдної системи

2.1. Аутоімунні захворювання щитовидної залози (АЗЩЗ): етіологія, класифікація, патогенез. Роль Т-лімфоцитів та цитокінів в патогенезе АЗЩЗ.

2.2. Гуморальний імунітет при аутоімунних захворюваннях щитовидної залози.

2.3. Аутоімунний гіпертиреоз (хвороба Грейвса): етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика. Терапія згідно міжнародних

стандартів, показання до хірургічного лікування та /або лікування радіоактивним йодом.

2.4. Патогенез офтальмопатії при хворобі Грейвса, лікування.

2.5. Алгоритм діагностики та лікування гіпертиреозу у вагітних.

2.6. Тиреотоксична кома: діагностика, невідкладна допомога.

2.7. Аутоімунний тиреоїд: клінічні варіанти, алгоритм діагностики та моніторингу, лікування.

2.8. Підгострий тиреоїд (тиреоїд де Кервена): етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика, лікування, диспансерний моніторинг.

2.9. Вузлові форми зобу: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика. Класифікація.

2.10. Одновузловий зоб: алгоритм лікування.

2.11. Багатовузловий еутиреоїдний зоб: лікування. Особливості лікування при вагітності.

2.12. Гіпотиреоз: етіологія, патогенез, діагностика, диференційна діагностика. Класифікація.

2.13. Первинний гіпотиреоз: лікування, критерії ефективності лікування, профілактика.

2.14. Первинний гіпотиреоз та патологія серцево-судинної системи: диференційна діагностика, терапія та критерії ефективності.

2.15. Первинний гіпотиреоз та вагітність: алгоритм обстеження, лікування. Профілактика гіпофункції щитовидної залози при вагітності. Диспансерне спостереження.

2.16. Гіпотиреоз у осіб похилого віку: особливості терапії.

2.17. Субклінічний гіпотиреоз: алгоритм діагностики та лікування в різні вікові періоди.

2.18. Мікседематозна кома: діагностика, невідкладна допомога.

2.19. Вроджений гіпотиреоз: етіологія, патогенез, діагностика. Замісна гормональна терапія згідно міжнародних стандартів. Диспансерне спостереження.

2.20. Резистентність к тиреоїдним гормонам: етіологія, патогенез, молекулярно-біологічні дослідження.

2.21. Резистентність к тиреоїдним гормонам: лікування.

2.22. Диференційовані види раку щитовидної залози: класифікація, діагностика, диференційна діагностика, клінічні прояви. Класифікація.

2.23. Диференційовані види раку щитовидної залози: алгоритм лікування та диспансерного спостереження.

2.24. Анапластичний рак щитовидної залози: діагностика, диференційна діагностика. Алгоритм лікування та диспансерного спостереження.

2.25. Медулярний рак щитовидної залози: діагностика, диференційна діагностика. Алгоритм лікування та диспансерного спостереження.

2.26. Йододефіцитні захворювання: епідеміологія, спектр захворювань в різних вікових групах, патогенез, профілактика.

2.27. Ендокринна офтальмопатія: етіологія, поняття про активність і тяжкість захворювання, методи лікування.

III. Захворювання парашитовідних залоз

3.1. Первинний гіперпаратиреоз: етіологія, патогенез, діагностика. Класифікація.

3.2. Первинний гіперпаратиреоз: лікування, критерії ефективності лікування, профілактика.

3.3. Диференціальна діагностика первинного гіперпаратиреозу з остеопеніями.

3.4. Гіпопаратиреоз: етіологія, патогенез, діагностика. Класифікація.

3.5. Диференціальна діагностика гіпопаратиреозу із псевдогіпопаратиреозом та гіпокальціємією іншої етіології.

3.6. Диференціальна діагностика гіпопаратиреозу із судомами іншого генезу.

3.7. Гіпопаратиреоз: лікування, критерії ефективності лікування, профілактика.

IV. Цукровий діабет

4.1. Цукровий діабет 1 типу: етіологія, патогенез, діагностика. Класифікація.

4.2. Діагностичні критерії ЦД та інших порушень вуглеводного обміну. Критерії комперсації вуглеводного обміну у хворих на ЦД різних вікових груп.

4.3. Вперше виявлений цукровий діабет: диференціальна діагностика, підходи до лікування. Диференційна діагностика між ЦД 1 та 2 типу.

4.4. Диференціальна діагностика гострих ускладнень цукрового діабету (кетоацидотична, гіперосмолярна, гіпоглікемічна коми).

4.5. Диференціальна діагностика при гіпоглікемічному синдромі. Гіпоглікемічна кома: причини, диференційна діагностика з іншими гострими станами, лікування, ускладнення.

4.6. Кетоацидотична діабетична кома: патогенез, діагностика, алгоритм лікування.

4.7. Гіперосмолярна діабетична кома: патогенез, особливості клінічної картини, лікування.

4.8. Алгоритм інсулінотерапії у хворих на ЦД 1 типу різних вікових груп. Аналоги інсулінів: фармакокінетика ультракоротких і пролонгованих препаратів, особливості інсулінотерапії з їх використанням.

4.9. Цукровий діабет і вагітність: гестаційний цукровий діабет (патогенез, діагностика, лікування), лікування цукрового діабету 1 типу під час вагітності та при її плануванні.

4.10. Порушення толерантності до глюкози: етіологія, клінічне значення, діагностичні критерії, методи лікування.

4.10. Метаболічний синдром: етіологія, патогенез, критерії діагностики, поняття про висцеральне ожиріння; методи лікування та профілактики.

4.11. Цукровий діабет 2 типу: етіологія, патогенез, патогенетичні основи клінічної гетерогенності.

4.12. Цукровий діабет 2 типу: алгоритм лікування згідно міжнародних стандартів.

4.13. Цукровий діабет 2 типу в осіб без ожиріння: особливості патогенезу, диференціальна діагностика, лікувальні підходи.

4.14. Цукровий діабет 2 типу в осіб похилого і старечого віку: особливості лікувальних підходів, критерії компенсації.

4.15. Таблетовані цукрознижувальні препарати: основні класи, механізми дії, принципи диференційованого призначення.

4.16. Показання та принципи призначення інсулінотерапії при цукровому діабеті 2 типу; критерії компенсації захворювання згідно міжнародних стандартів.

4.17. Діабетична нейропатія: патогенез, класифікація, клінічні прояви, лікування.

4.18. Діабетична макроангіопатія: особливості патогенезу, клінічного перебігу і лікувальних підходів; цільові показники в лікуванні артеріальної гіпертензії та дисліпідемії.

4.19. Діабетична нефропатія: патогенез, класифікація, діагностичні критерії та лікування на різних стадіях.

4.20. Діабетична хайропатія: патогенез, класифікація, клінічні прояви, лікування та профілактика.

4.21. Діабетична ретінопатія: стадії та критерії діагностики, клінічні прояви, лікування та профілактика.

4.22. Діабетична мікроангіопатія: особливості патогенезу, клінічного перебігу, лікування.

4.23. Ліпоїдний некробіоз: етіологія, патогенез, лікування та профілактика.

4.24. Синдром діабетичної стопи: класифікація, патогенез нейропатичних виразок, принципи лікування та реабілітації.

4.25. Дисліпідемії при цукровому діабеті 2 типу: діагностика, диференційовані підходи до лікування, цільові показники ліпідного спектра.

4.26. Ендогенний гіперінсулінізм (інсулінома): діагностика, лікування.

4.27. Диференціальна діагностика при синдромі дефіциту маси тіла.

4.28. Ожиріння: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика, клінічна картина, лікування.

V. Захворювання надниркових залоз

5.1. Хвороба і синдром Іценко-Кушинга: етіологія, патогенез, клінічні прояви, диференціальна діагностика, лікування.

5.2. Первинна хронічна недостатність надниркових залоз.

5.3. Диференціальна діагностика при артеріальній гіпертензії ендокринного генезу.

5.4. Вроджена дисфункція кори надниркових залоз (дефіцит 21-гідроксилази): етіологія, патогенез, клінічні варіанти, лікування.

5.5. Феохромочитома: патогенез, клінічна картина, діагностика, лікування.

5.6. Інсенденталома надниркових залоз: патогенез, клінічна картина, діагностика, лікування згідно міжнародних стандартів.

5.7. Первинний гіперальдостеронізм: класифікація, патогенез, клініка, диференційна діагностика, лікування.

5.8. Функціональні проби (із стимуляцією та гальмуванням) в дослідженні системи гіпоталамус-гіпофіз-кора надниркових залоз.

VI. Захворювання гіпофізарно-гонадної системи

6.1. Синдром полікістозних яєчників: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика, клінічна картина, лікування.

6.2. Первинна аменорея: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика, клінічна картина, лікування.

6.3. Вторинна аменорея: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика, клінічна картина, лікування.

6.4. Дисгенезія гонад: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика, клінічна картина, лікування.

6.5. Синдром галактореї-аменореї: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика, клінічна картина, лікування.

6.6. Клімактеричний синдром: патогенез, діагностика та диференційна діагностика, клінічні прояви, показання та протипоказання до замісної гормональної терапії естрогенами.

6.7. Чоловічий гіпогонадізм: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика, клінічна картина, лікування.

6.8. Ендокринні форми чоловічої неплідності: етіологія, діагностика та диференційна діагностика, клінічна картина, лікування.

6.9. Первинний гіпогонадізм у чоловіків: етіологія, клінічні прояви, диференційна діагностика, замісна терапія.

6.10. Гінекомастія: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика, клінічна картина, лікування.

6.11. Синдром галактореї у чоловіків: етіологія, патогенез, діагностика та диференційна діагностика, клінічна картина, лікування.

6.12. Гіперпролактинемічний гіпогонадізм: етіологія, патогенез, класифікація, диференційна діагностика, лікування.

6.13. Передчасне статеве дозрівання у дівчат: етіологія, патогенез, класифікація, диференційна діагностика, супресивна терапія.

6.14. Передчасне статеве дозрівання у хлопців: етіологія, патогенез, класифікація, диференційна діагностика, супресивна терапія.

6.15. Затримка статевого дозрівання у дівчат: етіологія, патогенез, класифікація, диференційна діагностика, лікування.

6.16. Затримка статевого дозрівання у хлопців: етіологія, патогенез, класифікація, диференційна діагностика, лікування.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Ефимов, А. С. Эндокринология / А. С. Ефимов, П. Н. Боднар, Б. А. Зелинский ; под ред. А. С. Ефимова. – К. : Вища школа, 1983. – 303 с..
2. Боднар, П. М. Ендокринологія / П. М. Боднар. – К.: Здоров'я, 2002. – 512 с.
3. Клінічна ендокринологія : підручник / В. М. Хворостінка, В. М. Лісовий, Т. А. Моїсеєнко та ін. ; за ред. В. М. Хворостінки. – К. : Медицина, 2009. – 544 с.
4. Мороз, В. М. Ендокринологія: підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів / під ред. П. М. Боднара. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 480 с.
5. Боднар, П. М. Ендокринологія : підручник для студентів вищих мед. навч. закладів / П. М. Боднар. – К., 2017. – 456 с.
6. Клінічна ендокринологія в схемах і таблицях / М. І. Швед, Н. В. Пасечко, Л. П. Мартинюк, М. М. Франчук. – 363 с. – Режим доступу : http://intranet.tdmu.edu.ua/data/books/endokr_shved.pdf.